

ANNELERİN ÖKSÜRÜĞÜ OLAN ÇOCUĞA YAKLAŞIMLARI

Esra TURAL BÜYÜK¹, Emine GÜDEK²,
Nurcan KALAYCI³

ÖZET

Bu araştırma annelerin öksürüğü olan çocuklarına yaklaşımlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Bu kesitsel çalışmada, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çocuk Hastanesinde yatan sıfır – altı yaş grubu çocuğu olan anneler araştırma grubunu oluşturmuştur. Önceden hazırlanmış, kişisel bilgiler ve öksürüğe yönelik bilgi ve uygulamaları ile ilgili 25 sorudan oluşan anket formları, araştırmacılar tarafından araştırmaya katılmayı kabul eden anneler ile yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur. Doldurulan anket formları bilgisayar ortamında SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirilmiş ve istatistiksel analizler (frekans, % oran ve ki kare) yapılmıştır. $p < 0,05$ değeri anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Çalışmaya katılan annelerin %33,3'ü 26- 30 yaş arasında, %52,2'si il merkezinde yaşamakta, %83,9'u çekirdek aile tipine sahip, %65,6'sının geliri giderine denk, %32,8'i ilkokul mezunu ve %78,9'u ev hanımıdır. Annelerin % 36,7'si çocuğu öksürdüğünde doktora götürdüklerini, % 72,2'sinin ise doktora danışmadan öksürük şurubu verdikleri görülmüştür. Annelerin öksürüğü olan çocuğa uyguladıkları girişimlere bakıldığında % 72,8'inin ihlamur, nane gibi bitkilerden yararlandıkları, %73,3'ünün mandalina/portakal gibi meyveleri çocuklarına yedirdikleri, %19,4' ü ballı süt içirdiklerini, %15'inin çocuklarının vücuduna viks sürdükleri ve % 15,6'sının da evde buhar uyguladıkları saptanmıştır.

Annelerin doktora danışmadan çocuklarına öksürük şurubu verdiği ve çocuklarının öksürüğünü geçirmek için bazı ilaç dışı uygulamalarda buldukları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Çocuk, Öksürük, Uygulama

*Bu çalışma 4. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresinde poster sunum olarak sunulmuştur .(2-4 Mayıs 2013 Samsun)

¹OMÜ Sağlık Yüksekokulu Yrd. Doç. Dr.

²OMÜ Sağlık Yüksekokulu Öğr. Gör.

³OMÜ Sağlık Yüksekokulu Ebelik 4. Sınıf Öğrencisi

İletişim/ Corresponding Author: Esra TURAL BÜYÜK

Tel: 0362-3121919- 6354 e-posta: esratural@gmail.com

Geliş Tarihi/Received : 23.09.2013

Kabul Tarihi/ Accepted: 16.07.2014

MOTHERS' APPROACHES TO CHILDREN WITH COUGH

ABSTRACT

This cross-sectional, descriptive study attempts to determine how mothers care for their children when they have a cough. Its sample group included mothers of children under 6 years of age who were hospitalized in the Children's Hospital of Ondokuz Mayıs University. Previously prepared 25 question forms inquiring about personal information and mothers' ideas and practices concerning children's coughing were filled out by the researchers during face-to-face interviews with the mothers who agreed to participate in the study. The completed forms were uploaded to a computer and analyzed using SPSS 17 statistics software, and statistical tests (frequency, percentages and chi-squared) were performed. The significance level was set to $p<0.05$.

Of the participant mothers, 33.3% were 26-30 years old, 52.2% resided in urban areas, 83.9% were members of a nuclear family, 65.6% had sufficient income to pay their expenses, 32.8% had finished primary school and 78.9% were housewives. Of these women, 36.7% said they visit a doctor when their children have a cough, and 72.2% said that they give cough syrup to their children without consulting a doctor. Considering the kinds of care these mothers give to their children with a cough, 72.8% administer herbs such as linden flowers and mint, 73.3% give their children mandarins or oranges to eat, 19.4% give their children milk with honey to drink, 15% smear Vicks VapoRub on their children's bodies and 15.6% have them inhale steam at home.

It has been seen that some mothers give cough syrup to their children without consulting a doctor and make some non-pharmaceutical practices against cough.

Key Words: Child, Cough, Practices

GİRİŞ

“Alternatif Tedavi Yöntemleri” (ATY), konvansiyonel tıpta yer almayan, yeterince kanıta dayalı olmayan tedavi uygulamalarını içerir. ATY, sıklıkla doğal olmaları nedeniyle güvenli tedavi yöntemleri olarak bilindikleri ve pazarlandıkları için yan etkilerinin olabileceği göz ardı edilmektedir. Oysa, başta tedavide gecikme olmak üzere bildirilen pek çok yan etkileri bulunmaktadır (1,2). Türkiye genelinde ATY kullanım oranı %36-70 olarak saptanmıştır (3). Ülkemizde sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, maddi sorunlar, geleneklerine bağlı bir toplum olmamız gibi etkenlerden dolayı ATY kullanımını sıkıtır. Tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemlerinin doğal ve bu yüzden de zararsız olduğunu düşünmektedirler. Pek çok tamamlayıcı ve alternatif tedavi formlarının her yerde kolayca satılması ve anne-babaların bu tür ürünlere kolayca erişebilmesi de onların bu düşüncelerini pekiştirmektedir (4). Ayrıca yurt dışında yapılan bazı araştırmalarda aileler, ilaçların yan etkilerinin gelişebileceği endişesi duymalarından dolayı alternatif tedavi yöntemlerine yöneldiklerini belirtmişlerdir (1,2). Çeşitli hastalık gruplarına ait ATY kullanımı ile ilgili veriler olmasına rağmen, çocuklar arasındaki genel kullanım oranına ait kapsamlı çalışma pek azdır. Yapılan çalışmalarında ilaç dışı uygulamaların daha çok kronik hastalığı olan erişkin hastalar ile çocuk hastaların aileleri tarafından uygulandığı görülmüştür(5). Fakat sadece kronik hastalıklarda değil aynı zamanda sağlığın sürdürülmesi ve bazı akut semptomların giderilmesinde de ATY kullanılmaktadır. Bozkaya ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ATY kullanma oranı akut hastalığı olan çocuklarda (%75,8), kronik hastalığı olan çocuklardan (%69) daha fazla olduğu görülmüştür(6).

Çocuklarda akut şikayetlerin başında ateşlenmeden sonra en sık görülen semptom öksürüktür. Öksürük genellikle bir hastalık belirtisidir ve viral infeksiyonlarla ilişkidir, tipik olarak çoğu kendiliğinden düzelir. Fakat etkin tedavinin gerçekleşmediği durumlarda daha da önemli sağlık sorunları yaratabilmektedir. Bundan dolayı çocuklarda öksürük önemsenmelidir. Öksürük aileler açısından sıkıntı yaratan bir bulgudur (7). Yapılan çalışmalarda çocukta öksürüğü geçirmek içime hekime danışmadan öksürük şurubu verildiği görülmüştür (8). Aileye öksürük şuruplarının yararlı olmadığı ve olası sakıncalarının olduğu anlatılmalıdır. Kodein öksürük semptomunu etkin bir şekilde baskılar, ancak yan etkileri ve bağımlılık riski nedeniyle çocuklarda kullanımı önerilmez (9). Demir ve Bayat'ın çalışmasında, annelerin %3.8'inin doktor önerisi dışında öksürük şurubu kullandığı ve %1.7'sinin danışmadan çocuğuna antibiyotik içirdiği bulunmuştur (10). Sağlık ekibi bu

konuda aileleri bilgilendirmeli ve aileleri doktora danışmadan evde kendi başlarına çocuğa öksürük şurubu ya da öksürük kesici ilaçlar vermemeleri konusunda uyarılmalıdır.

Ülkemizde öksürüğü geçirmek için farklı geleneksel uygulamalar kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları öksürüğü geçirmek için çocuğu terletmek, göğse gazete kağıdı veya yağ koyma, sırtına sıcak havlu veya yün koymak, turp suyuna bal katıp içirme, çocuğa şerbet, kekik, keten tohumu, ıhlamur, çiğ yumurta içirme, pekmez, nane, limon, zeytinyağı, karabiberli süt veya çay içirme, at sütü veya kara eşek sütü içme gibi alternatif tıp uygulamalarıdır (6, 9). Yapılan çalışmalarda bal ve ekinezyanın öksürükte kısmen etkili olduğu görülmüşken yurt dışında yapılan bir çalışmada ise 1- 5 yaş arası çocuklarda ekinezya, propolis ve c vitamini kullanımının üst solunum enfeksiyonlarının gelişimini önlediği fakat öksürüğe etkisi olmadığı görülmüştür (9,11). Bülbül ve arkadaşları, son bir yıl içinde annelerin çocuğu için doktor dışında önerilmiş bir doğal/bitkisel ürün kullananların oranı %27,2 oranında bulunmuş olup bunun %22,5 öksürük şikayeti için kullanılmıştır (12). Bozkaya ve arkadaşlarının çalışmasında ise ailelerin en sık kullandıkları alternatif tıp yöntemleri şifalı bitkiler, tuzlama ve dua yer aldığı görülmüştür (6).

Tamamlayıcı ve alternatif tedavilerin çoğu anne-babalar tarafından başlatılmaktadır. Yapılan araştırmalarda ailelerin kendilerine yaptıkları bu uygulamaları çocuklarına da uyguladıkları ve çevrelerinde ki ailelere de önerdikleri bulunmuştur. Çalışmalarda ebeveynlerin tamamlayıcı ve alternatif tedavi kullandıkları ve çocuklarının doktor ve hemşiresinden bu tedaviyi sakladıkları belirlenmiştir (6, 13). Hatta yurt dışında yapılan bazı araştırmalarda ailelerin sağlık ekibine karşı olumsuz deneyimlerinin alternatif tedavi yöntemlerine yönelmelerinde etkili olduğu görülmüştür (1, 2). Ailelerin çocuklarda sık görülen ateş ve öksürük gibi semptomlarına çocuğun sağlık durumuna ve zamana uygun olmayan ilaçlar ve alternatif tedavi yöntemlerini uygulamaları ya da yanlış seçim nedeniyle tamamen zarar verici uygulamalara yönelmeleri, çocuğun sağlığını daha da olumsuz etkileyebilir. Tamamlayıcı ve alternatif tedavilerin toplumda kullanımının yaygın olmasına rağmen sağlık çalışanlarının çoğu bu konu ile ilgilenmemekte ve hastaların bu yönünü sorgulamamaktadır (2). Ayrıca ülkemizde annelerin çocuklarında öksürüğü geçirmek için evde uyguladıkları alternatif tıp yöntemlerine ilişkin kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çocukların hastalık durumlarında yaygın olarak kullanılan bu geleneksel uygulamaların önlenmesi, bunlardan yararlı olanların toplumun kültürüne sahip çıkılması adına korunmaya çalışılması, zararlı olanların ise gerekli kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak ortadan

kaldırılması için gerekli girişimlerde bulunulmalıdır (14). Ayrıca sağlık çalışanları tarafından da annelere konuya ilişkin bilgi verilmeli, doğru seçim yapmaları konusunda destek olunmaları, geleneksel uygulamaların sonuçları ve yan etkilerinin farkında olmaları sağlanmalıdır. Bu nedenlerden dolayı öksürük gibi çocuklarda sık görülen sağlık şikayetlerini gidermek için ailelerin başvurduğu alternatif tedavi yöntemlerini bilmek önemlidir.

MATERYAL VE METOT

Tanımlayıcı olarak planlanan araştırmanın evren ve örneklemini Ondokuz Mayıs Üniversitesinde 4-28 Şubat 2013 tarihleri arasında yatan sıfır – altı yaş grubu çocuğu olan toplam 208 anneler araştırma grubunu oluşturdu. Araştırmada örneklem seçilmemiş olup, evreni oluşturan tüm annelere ulaşılması hedeflenmiş ve anketin yapıldığı tarihte, araştırmaya katılmayı kabul eden 180 anne araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın yürütülebilmesi için, araştırmaya başlamadan önce kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Çalışmaya katılan annelere, çalışmanın amacı ve bilgilerin gizli kalacağı belirtilerek güven verilmiş ve bu şekilde yanıtların doğruluğuna destek sağlanmıştır. Araştırmada, önceden hazırlanmış, kişisel bilgiler ve öksürüğe yönelik bilgi ve uygulamaları ile ilgili 25 sorudan oluşan anket formu anneler ile yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur. Doldurulan anket formları bilgisayar ortamında SPSS 17 istatistik programı ile değerlendirilmiş ve istatistiksel analizler (frekans, % oran ve ki kare) yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan annelerin %63,3'ü 20-30 yaş aralığında olup, %52,2'si il merkezinde yaşamakta ve %65,6'sının geliri giderine denktir. Annelerin %32,8'i ilkokul mezunu olduğu, %78,9'unun ev hanımı olduğu görülmüştür. Annelerin % 47,8'i çocuklarının daha önce hastanede yattığını ve %74,4'ü de çocuklarının daha önce enfeksiyon geçirdiğini belirtmişlerdir.

Annelerin çocuklarının öksürüğüne yaklaşımlarına bakıldığında; öksürük olduğunda çocuğunu doktora götürenler %36,7, bazen doktora götürenler %35,6'dır. Annelerin %72,2'si doktora danışmadan kendi başına öksürük şurubu verdiklerini ve annelerin %17,8'de kendi kararları ile çocuklarına antibiyotik verdiklerini belirtmişlerdir (Tablo1).

Tablo 1: Annelerin Çocuklarının Öksürüğüne Yaklaşımları

Özellikler		n	%
Öksürük durumunda doktora götürme	Uyguluyor	66	36,7
	Uygulamıyor	50	27,8
	Bazen	64	35,6
Doktora danışmadan öksürük şurubu verme	Uyguluyor	130	72,2
	Uygulamıyor	33	18,3
	Bazen	17	9,4
Doktora danışmadan antibiyotik verme	Uyguluyor	32	17,8
	Uygulamıyor	132	73,3
	Bazen	16	8,9
Toplam		180	100,0

Annelerin öksürüğü geçirmek için evde çocuklarına yaptıkları ilaç dışı alternatif uygulamalara bakıldığında ise %72,8'i ihlamur ve nane gibi bitkilerden hazırladıkları çayları verdiklerini, %73,3'ü çocuğun öksürüğünü geçirmek için mandalina, portakal ve limon gibi meyveleri daha fazla verdiklerini ve annelerin %19,4'ünün çocuğa ballı süt içirerek öksürüğünü geçirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Annelerin öksüren çocuğun vücuduna viks sürme ve evde buhar uygulama oranlarının %15 olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2: Annelerin Öksürüğü Geçirmek İçin Evde Yaptığı Uygulamalar

Yapılan Uygulamalar		n	%
Ihlamur ve naneli çay içirme	Uyguluyor	131	72,8
	Uygulamıyor	33	18,3
	Bazen	16	8,9
Mandalina, portakal yedirme	Uyguluyor	132	73,3
	Uygulamıyor	30	16,7
	Bazen	18	10,0
Ballı süt içirme	Uyguluyor	35	19,4
	Uygulamıyor	145	80,6
Vücuda viks sürme	Uyguluyor	27	15,0
	Uygulamıyor	138	76,7
	Bazen	15	8,3
Evde buhar uygulama	Uyguluyor	28	15,6
	Uygulamıyor	144	80,0
	Bazen	8	4,4
Toplam		180	100,0

Annelerin eğitim seviyelerine göre çocuklarının öksürüğüne yaklaşımlarına bakıldığında, doktora götürme ve evde kendi başına öksürük şurubu verme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Annelerin öksürüğü geçirmek için ilaç dışı uyguladıkları alternatif tıp yöntemlerine bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça annelerin çocuklarına daha fazla C vitamini içeren besinler verdiği ve evde buhar uygulayarak öksürüğü geçirmeye çalıştıkları görülmüştür. Annelerin eğitim durumları ile C vitamini içeren besin alımı ve buhar uygulaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Annelerin Öksürüğe Yaklaşımları ile Eğitim Durumları Arasındaki İlişki

Yapılan Uygulamalar		İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite		x ² , p
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Öksürdüğünde doktora götürme	Uyguluyor	18	27,3	14	21,2	22	33,3	12	18,2	8,896
	Uygulamıyor	24	48,0	10	20,0	9	18,0	7	14,0	
	Bazen	17	26,6	18	28,1	18	28,1	11	17,2	
Doktora danışmadan öksürük şurubu verme	Uyguluyor	38	29,2	31	23,8	39	30,0	22	16,9	3,620
	Uygulamıyor	14	42,4	7	21,2	6	18,2	6	18,2	
	Bazen	7	41,2	4	23,5	4	23,5	2	11,8	
İhlamur nane çayı içirme	Uyguluyor	44	33,6	30	22,9	35	26,7	22	16,8	4,539
	Uygulamıyor	10	30,3	9	27,3	11	33,3	3	9,1	
	Bazen	5	31,3	3	18,8	3	18,8	5	31,3	
Mandalina Portakal yedirme	Uyguluyor	41	31,1	30	22,7	32	24,2	29	22,0	17,372
	Uygulamıyor	8	26,7	8	26,7	14	46,7	-	-	
	Bazen	10	55,6	4	22,2	3	16,7	1	5,6	
Ballı süt içirme	Uyguluyor	7	20,0	10	28,6	10	28,6	8	22,9	3,703
	Uygulamıyor	52	35,9	32	22,1	39	26,9	22	15,2	
	Bazen	10	37,0	8	29,6	6	22,2	3	11,1	
Vücuda viks uygulama	Uyguluyor	10	37,0	8	29,6	6	22,2	3	11,1	6,357
	Uygulamıyor	43	31,2	34	24,6	37	26,8	24	17,4	
	Bazen	6	40,0	-	-	6	40,0	3	20,0	
Buhar verme	Uyguluyor	1	3,6	9	32,1	6	21,4	12	42,9	34,988
	Uygulamıyor	58	40,3	31	21,5	41	28,5	14	9,7	
	Bazen	-	-	2	25,0	2	25,0	4	50,0	

Araştırmaya katılan annelerin gelir durumlarına göre çocuklarının öksürüğüne yaklaşımlarına bakıldığında, geliri giderine denk olan annelerin çocuğunun öksürüğünü gidermek için doktora götürmeme oranı diğer gelir seviyelerine sahip annelere göre daha fazla bulunmuş olup bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Annelerin gelir durumları ile evde kendi başına öksürük şurubu verme durumu arasında istatistiksel olarak

anlamli bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Ayrıca annelerin öksürüğü geçirmek için ilaç dışı uyguladıkları alternatif tıp yöntemleri ile gelir durumları arasında da istatiksels olarak anlamli bir ilişki elde edilmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4).

Tablo 4: Annelerin Öksürüğe Yaklaşımları ile Gelir Durumları Arasındaki İlişki

Yapılan Uygulamalar		Gelir giderden az		Gelir gidere denk		Gelir giderden fazla		χ^2, p
		n	%	n	%	n	%	
Öksürdüğünde doktora götürme	Uyguluyor	7	10,6	45	68,2	14	21,2	10,590 0,032
	Uygulamıyor	15	30,0	29	58,0	6	12,0	
	Bazen	15	23,4	44	68,8	5	7,8	
Doktora danışmadan öksürük şurubu verme	Uyguluyor	25	19,2	86	66,2	19	14,6	1,666 0,797
	Uygulamıyor	7	21,2	21	63,6	5	15,2	
	Bazen	5	29,4	11	64,7	1	5,9	
İhlamur nane çayı içirme	Uyguluyor	28	21,4	84	64,1	19	14,5	1,336 0,855
	Uygulamıyor	6	18,2	24	72,7	3	9,1	
	Bazen	3	18,8	10	62,5	3	18,8	
Mandalina portakal yedirme	Uyguluyor	20	15,2	92	69,7	20	15,2	12,911 0,082
	Uygulamıyor	8	26,7	19	63,3	3	10,0	
	Bazen	9	50,0	7	38,9	2	11,1	
Ballı süt içirme	Uyguluyor	6	17,1	24	68,6	5	14,3	0,311 0,856
	Uygulamıyor	31	21,4	94	64,8	20	13,8	
Vücuda viks uygulama	Uyguluyor	7	25,9	15	55,6	5	18,5	2,005 0,735
	Uygulamıyor	27	19,6	92	66,7	19	13,8	
	Bazen	3	20,0	11	73,3	1	6,7	
Buhar verme	Uyguluyor	3	10,7	18	64,3	7	25,0	7,542 0,110
	Uygulamıyor	31	21,5	97	67,4	16	11,1	
	Bazen	3	37,5	3	37,5	2	25,0	

TARTIřMA

Araştırmada annelerin çocukları öksürdüğünde doktora götürme oranı %36,7 olup, annelerin %72,2'si doktora gitmeden evde bulunan öksürük şurubu ile çocuklarının öksürüğünü giderdiklerini belirtmişlerdir. Bozkaya ve arkadaşları, anne ve babaların çocuklarına uyguladıkları alternatif tıp yöntemlerini belirlemeye yönelik çalışmasında, çocukları hastalandığında ilk ne yaparsınız sorusuna verdikleri cevaba bakıldığında % 64,5'i doktora götördüklerini ve %19,4'ü evdeki ilaçları kullandıklarını belirtmişlerdir(6). Çocuklarda kullanılan öksürük ve soğuk algınlığı ilaçlarının etkinliği ve güvenirliliği tartışmalıdır. Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi 2008'de öksürük ve soğuk algınlığı ilaçların 2

yaş altında kullanılmamasını önermektedir. Ayrıca etkinlikleri kanıtlanmamış olmasına rağmen, birçok öksürük ilacın kullanılması, ciddi sağlık harcamalarına neden olmaktadır (7).

Çalışmada annelerin çocuklarındaki öksürüğü geçirmek için bitkisel ilaçlara (ıhlamur, nane çayları- %72,8) başvurdukları ve çocuklarına daha fazla C vitamini içeren meyvelerden (mandalina, portakal v.s.) yedirdiklerini(%73,3) ifade etmişlerdir. Bülbül ve ark, son bir yıl içinde çocuğu için doktor dışında önerilmiş bir doğal/bitkisel ürün kullananların oranı %27,2 olarak bulunmuş olup, %22,5 öksürük şikayeti için kullanılmışlardır. Çocuğun boğaz ağrısına, tülbent sarma ve şifalı ot içirme gibi ilaç dışı uygulama yapanların oranı diğer çocukluk çağı hastalıklarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada çocukları hastalanan ailelerin doktora götürmek dışında en sık başvurdukları alternatif yöntemin de dua okumak olduğu tespit edilmiştir (12). Topaloğlu ve arkadaşları, ülkemizin batı kesiminde solunum yolu enfeksiyonu geçiren çocuklarda ailelerinin uyguladıkları alternatif tedavi yöntemlerini belirlemeye yönelik çalışmasında, aileler çocuklarının üst solunum yolu enfeksiyonu tedavisinde ilaç dışı uygulamalara başvurduklarını (%39'u bazen, %33,7'si çoğunlukla) belirtmişlerdir. Bu çalışmada ailelerin çocuklarının öksürüğü kesmek veya azaltmak için %30,6'sının bal verdiği ve %14,4'ünün de buhar uyguladığı saptanmıştır (13). Bozkaya ve arkadaşları, ailelerin çocukları hastalandığında seçtikleri, alternatif tedavi yöntemine bakıldığında da balgam söktürücü ve direnç arttırıcı olarak keçiyoynuzu ve bitki çaylarından yararlandıklarını ifade etmişlerdir (6). Yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında ailelerin çocuklarında kullandıkları alternatif tedavi yöntemleri olarak en çok bitkisel otları, vitamin ve diğer besin desteklerini kullandıkları görülmüştür (15, 16). Lim ve arkadaşları, ailelerin en çok kullandıkları yöntemlerin multivitamin (%19), C vitamini (%13) ve ekinezya otu (%8) olduğunu ve ailelerin %63'ünün kullandıkları bu yöntemler hakkında hekime danışmadıklarını belirtmişlerdir (17). Öksürüğe yaklaşımda ailelerin çok sık kullandığı bal ile yapılan araştırmada, öksürük şiddetini azaltmada etkili olmadığı, fakat öksürük sıklığını azaltmada plaseboya kıyasla daha etkili olduğu görülmüştür (7). Smith ve arkadaşlarının çalışmasında ailelerin alternatif tedavi yöntemi kullanma nedenleri arasında çocuklarının sağlığını sürdürmek (%39), kas iskelet sistemi (%22) ve solunum sistemi şikayetlerini (%20) gidermek veya azaltmak amacıyla alternatif tedavi yöntemleri kullandıklarını belirtmişlerdir (18).

Araştırmamızda annelerin eğitim seviyeleri arttıkça çocuklarının öksürüğünü geçirmek için doktora götürme ve evde öksürük şurubu verme sıklıklarının azaldığı görülmüş fakat bu

durum istatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştır ($P>0,05$). Annelerin öksürüğü geçirmek için çocuklarını C vitamini ağırlıklı besinler yedirme ve buhar uygulama durumları ile eğitim seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışmamızda ilkokul mezunu annelerin daha çok çocuklarına c vitamini ağırlıklı besinler verdiği, buhar uygulamasına da daha çok üniversite mezunu annelerin başvurduğu görülmüştür Toplaoğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise ailelerin eğitim durumu ile çocuklarına ilaç dışı uygulamada bulunma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptadıkları ve eğitim seviyesi arttıkça ilaç dışı uygulamalara başvurma sıklığının azaldığı görülmüştür (13). Bozkaya ve arkadaşlarının çalışmasında alternatif tıp yöntemi seçimi ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (6). Bülbül ve arkadaşları ise çalışmayan ve lise mezunu ebeveynler arasında alternatif tedavi kullanımının sık olduğu bulunmuştur (12). Kaya ve arkadaşlarının çalışmalarında ise ebeveynlerin eğitim durumu ile alternatif tıp yöntemi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır(19). Orhan ve arkadaşları, astımlı çocuklarda alternatif tıp yöntemleri kullanımı ile ilgili çalışmasında, ailelerin eğitim seviyesi ile alternatif tıp yöntemi kullanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (20). Daha çok astım şikayeti ile acile gelen çocukların ailelerinin kullandığı ilaç dışı yöntemlerin araştırıldığı çalışmada ise yüksek eğitim seviyesine sahip ailelerin daha çok alternatif tıp yöntemlerine başvurdukları görülmüştür (18). Yurt dışında yapılan araştırmalarda ailelerin eğitim durumları, sağlık güvenceleri, kültürel değeri ve inanışları ile çocuğun yaşı ve cinsiyetinin alternatif tedavi yöntemi kullanma durumlarını etkilediği görülmüştür (1). Davis ve arkadaşları, ileri yaşa sahip, yüksek eğitim seviyesinde ve kendisi için de alternatif tedavi kullanan annelerin çocukları için tamamlayıcı ve alternatif tedavi kullandıkları görülmüştür (21).

Çalışmamızda annelerin çocuğu öksürdüğünde doktora götürme durumu ile ailenin gelir düzeyi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Geliri gidere denk olan annelerin diğer gelir düzeylerindeki annelere göre daha fazla oranda doktora götürdükleri görülmüştür. Kaya ve arkadaşları, ailenin gelir düzeyi ile çocukta alternatif tedavi kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş, düşük gelir düzeyinde ebeveynlerin çocukta alternatif tedavi kullanma oranı daha yüksek bulunmuştur (19). Bozkaya ve arkadaşlarının çalışmasında alternatif tıp yöntemi seçimi ile ailenin aylık gelirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (6). Losier ve arkadaşlarının çalışmasında da ailelerin gelir durumları ile alternatif tıp yöntemleri kullanımı

arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır (16). Bu durum kişilerin kazancı ne olursa olsun kolay ve ucuz olan bu yöntemleri her gelir düzeyine sahip annelerin kullanabileceğini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada annelerin çocuklarındaki öksürüğünü geçirmek için doktora başvurmadan öksürük şurubu kullandıkları ve bazı alternatif tedavi yöntemlerine başvurdukları görülmüştür. Çocuklarda sık görülen bir şikayet olan öksürük konusunda aileler bilgilendirilmeli ve doktora danışmadan çocuklarına öksürük şurubu vermemeleri konusunda aileler uyarılmalıdır. Alternatif tıp yöntemlerinin her ne kadar öksürüğü geçirmede etkileri tam belirlenmemiş olsa da, ailelerin çocuklarına bu bitkisel ilaçları doktora danışmadan vermemeleri konusunda bilgilendirilmeleri önemlidir. Çocuk sağlığı ve hastalıkları hekimleri ve hemşirelerinin bu yöntemler hakkında bilgi edinip ailelere doğru yaklaşımlar hakkında yardımcı olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- 1-Kemper KJ, Vohra S, Walls R. American Academy of Pediatrics. The Use Of Complementary And Alternative Medicine In Pediatrics. Pediatrics. 2008;122(6):1374-1386
- 2-Sibinga EM, Ottolini MC, Duggan AK, Wilson MH. Parent-Pediatricians Communication About Complementary And Alternative Medicine Use For Children. Clinical Pediatrics. 2004;43 (4):367– 373
- 3-Tan M, Uzun O, Akcay F. Trends In Complementary And Alternative Medicine In Eastern Turkey. Journal of Alternative and Complementary Medicine. 2004; 10:861-865.
- 4- Karayağız Muslu G, Öztürk C. Tamamlayıcı Ve Alternatif Tedaviler Ve Çocuklarda Kullanımı. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 2008;51:62-7.
- 5- McCann LJ, S J Newell SJ. Survey Of Paediatric Complementary And Alternative Medicine Use In Health And Chronic İllness. Archives of Disease in Childhood. 2006; 91:173- 174.
- 6- Bozkaya ÖG, Akgün İ, Birgi E, Çinkoğlu A. Gög K. Karadeniz K. Anne Babaların Çocuklarında Uyguladıkları Alternatif Tıp Yöntemleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2008;22:129-135.
- 7-Giniş T. Doğru M. Özmen S. Bostancı İ. Çocuklarda Öksürük. Çocuk Dergisi.2010; 10(3):110-115.

8-Özyazıcıoğlu N, Polat S. 12 Aylık Çocuğu Olan Annelerin Bazı Sağlık Sorunlarında Başvurdıkları Geleneksel Uygulamalar. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2004; 7(2):30-38.

9-Çelebi S. Çocuklarda Öksürüğe Yaklaşım. Journal Pediatric Infection 2011;5 (1): 253-257.

10-Demir M, Bayat M, Tokat Karşiyaka Doğum Ve Çocuk Hastanesi Acil Servisine Yüksek Ateş Şikayetiyle Getirilen 0–5 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Yüksek Ateşle İlgili Bilgi Ve Tutumları. Sağlık Bilimleri Dergisi2005; (Ek Sayı: Hemşirelik Özel Sayısı) 14: 22–29.

11-Cohen HA, Varsano I, Kahan E, Sarrell EM, Uziel Y. Effectiveness Of An Herbal Preparation Containing Echinacea, Propolis, And Vitamin C İn Preventing Respiratory Tract Infections In Children: A Randomized, Double-Blind, Placebocontrolled, Multicenter Study. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine. 2004; 158:217–221.

12-Bülbül SH, Turgut M, Köylüoğlu S. Çocuklarda Tıp Dışı Alternatif Uygulamalar Konusunda Ailelerin Görüşleri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 2009;52:195-202.

13-Topaloğlu N, Yıldırım Ş, Tekin M, Uludağ A, Özgen K. Türkiye'nin Batısında Solunum Yolu Enfeksiyonu Geçiren Çocuklarda Alternatif Tedavi Uygulamaları. Güncel Pediatri Dergisi 2013; 11: 23-6

14-Özyazıcıoğlu N. Çocuk Bakımında Kültürel Yaklaşım. Hemşirelik ve Ebelikte Kültürlerarası Yaklaşım Sempozyumu.9-11 Nisan 2009.Çanakkale. 2009.p:78-82.

15-Sawni-Sikand A, Schubiner H, Thomas RL. Use of Complementary/Alternative Therapies Among Children in Primary Care Pediatrics. Ambulatory Pediatrics.2002; 2:99 103.

16-Losier A, Taylor B, Fernandez CV. Use of Alternative Therapies by Patients Presenting to a Pediatric Emergency Department. The Journal of Emergency Medicine 2005;28(3): 267–271.

17- Lim A, Cranswick N, Skull S, South M. Survey Of Complementary And Alternative Medicine Use At A Tertiary Children's Hospital. Journal of Paediatrics and Child Health 2005; 41: 424-427

18- Smith C, Eckert K. Prevalence Of Complementary And Alternative Medicine And Use Among Children In South Australia. Journal of Paediatrics and Child Health 2006; 42:538–543.

19- Kaya Y, Ergüven M, Tekin E, Özdemir M, Yılmaz Hamzah Ö. Bölgemizde Çocuklarda Bronşial Astım Tedavisinde Alternatif Tedavi Yöntemleri Kullanımı. Çocuk Dergisi 2009; 9(2):84-89.

20- Orhan F, Sekerel BE, Kocabaş CN, Saçkesen C. Complementary And Alternative Medicine In Children With Asthma. Annals of Allergy Asthma Immunol. 2003;90(6):611-615.

21- Davis FM, Meaney JF, Duncan B. Factors Influencing The Use Of Complementary And Alternative Medicine In Children. Journal of Alternative and Complementary Medicine 2004; 10: 740-742.